

Handläggare	Till
Joanna Millares Rosell, Niclas Olund, Linnéa Hanning, Lena Murray	Socialnämnden 2020-04-21
Telefon: 08 - 508 25 615	

Underlag för budget 2021 med inriktning 2022 och 2023 för Socialnämnden

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens underlag till budget 2021 med inriktning 2022 och 2023.
2. Socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen

Lena Lundström Stoltz
Förvaltningschef

Socialnämnden

08 - 508 25 615
08-508 25 000
lena.murray@stockholm.se
start.stockholm

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	4
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	4
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	5
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.....	6
2 Nämndens verksamhetsområde	6
2.1 Barn och ungdom.....	7
2.2 Personer med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa.....	11
2.3 Hemlöshet och missbruk.....	13
2.4 Jour- och rådgivande verksamheter.....	16
2.5 Insatser mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.....	20
2.6 Strategi och utveckling.....	21
2.7 Ledning och administration.....	25
2.8 Stöd till utomstående organisationer.....	27
2.9 Övrig verksamhet.....	28
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	28
3.1 Drift.....	28
3.2 Investeringar.....	29
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	29
4 Lokalförsörjningsplan.....	30
4.1 Inledning.....	30
4.2 Pedagogisk verksamhet.....	30
4.2.1 Nuläge 31 januari 2020.....	30
4.2.2 Planering av lokaler för år 2021-2030 (första planeringsperioden).....	30
4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2031-2040 (andra planeringsperioden).....	30
4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola.....	30
4.3 Annan kommunal verksamhet.....	30
4.3.1 Nuläge 31 januari 2020.....	30
4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet.....	31
4.4 Övrigt.....	32
4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	32
4.4.2 Samverkan.....	33

4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år	33
5 Övriga redovisningar	33

Bilagor

Bilaga 1: LFP2020_113_Socialnämnden

Bilaga 2: Blankettset_SoN 2021-2023

Bilaga 3: Klimatinvesteringar_utbyte av armaturer och ljuskällor till LED

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Socialförvaltningens verksamheter arbetar för närvarande intensivt för att begränsa smittspridningen av covid-19 genom det nya coronaviruset. Ärendet innehåller ingen ekonomisk eller verksamhetsmässig analys av konsekvenser utifrån pandemin på planperioden på grund av att dess konsekvenser är mycket svåra att överblicka i dagsläget samt att pågående analysarbete är i uppstartsfas. Ärendet utgår således från ett normalläge men med vetskap om att pågående pandemi kommer att innebära stora utmaningar för förvaltningens utförande och myndighetsutövande verksamheter. På kort sikt främst personalförsörjning, och på längre sikt minskade skatteintäkter vilket kan påverka finansieringen.

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Trygghet och säkerhet

- I samverkan med stadsdelsförvaltningar och andra berörda aktörer fortsätta och utveckla arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck.
- I nära samarbete med polisen arbeta med övergripande strategiska trygghetsfrågor enligt samverkansöverenskommelsen mellan Stockholms stad och polisregion Stockholm.
- Utveckla/implementera arbetet enligt strategin för att förebygga kriminalitet.
- I nära samverkan med stadsdelsförvaltningar utveckla metoder och insatser för att arbeta med brottsoffer och kriminella. Arbetet med att förhindra att ungdomar rekryteras till de kriminella nätverken är prioriterat.
- Fortsätta arbetet mot våldsbejakande extremism och med avhoppare och sociala insatsgrupper.
- Fortsätta att stärka arbetet med att motverka att de kriminella nätverken ökar liksom att allt yngre ungdomar ansluter sig, något som kan leda till alltmer grovt våld och skjutningar, som i sin tur skapar otrygghet i hela samhället.
- Fortsätta arbetet mot brottslighet på krogar.
- Staden ska, genom bland annat EU-teamets uppsökande arbete, arbeta systematiskt för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser och i samband med avhysning av olagliga boplatser erbjuda lagliga boendialternativ.

Vägen till arbete och egen försörjning

- Underlätta för människor att komma in på arbetsmarknaden och egen försörjning genom nära samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen och jobbtorg.
- Särskilt uppmärksamma och utveckla insatser för att nå de prioriterade grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden, som nyanlända kvinnor, personer med funktionsnedsättning, ungdomar som går ut gymnasiesärskolan, personer som lever i hemlöshet med flera.
- Utveckla fler aktiviteter, sysselsättning och kurser för brukare boende på förvaltningens verksamheter som en viktig del i återhämtning till ett liv som underlättar den enskildes väg till ett mer självständigt boende.

Förebyggande insatser och ökad samverkan

- Förvaltningen och staden kommer att styra fokus mer åt förebyggande arbete när det gäller barn och unga vilket är nära sammankopplat med Agenda 2030:s mål om God hälsa och välbefinnande. Kunskapsbaserade arbetssätt och metoder behöver utvecklas och införas så att ekonomiska medel kan användas till förebyggande åtgärder.
- Fokus när det gäller anmälningar av barn som far illa behöver läggas på tidiga insatser och att matcha behov med rätt insatser i rätt tid.
- Flera projekt behöver säkras långsiktigt, t.ex. STIS, SIP-samordnarsatsningen, skolsociala team och Peer support.
- Fortsatt fokus på samordning, styrning, uppföljning och utvärdering av verksamheterna.
- Under perioden behöver förvaltningen prioritera fortsatt god samverkan med skolan, polisen och andra myndigheter i syfte att stärka barns och ungas lika möjlighet till goda uppväxtvillkor. Förutsättningarna för en god hälsa ökar och risken för ekonomisk, social och politisk marginalisering och utanförskap minskas. För att nå framgång på lång sikt prioriterar staden resurser för samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst, polisen och andra myndigheter.
- Förvaltningens romska brobyggare behöver fortsätta arbetet för att öka kunskaperna kring den romska gruppens kultur och status som nationell minoritet samt sprida dessa kunskaper inom socialtjänsten.

Evidensbaserade metoder och effektivare arbetssätt

- Under perioden behöver förvaltningen övergå mer till evidensbaserade metoder och mer evidens/forskning behövs inom många områden t.ex.) MI, Bostad först
- Förvaltningen kommer under perioden utveckla teknik och nya arbetssätt för att kunna erbjuda insatser inom kärnverksamheterna på ett effektivare sätt till alla som behöver det
- Arbetet med att erbjuda stadens medborgare en rättssäker, likställig och tillgänglig socialtjänst vid ett så tidigt skede som möjligt ska utvecklas. I enlighet med stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning ska förvaltningen säkerställa delaktighet i handläggning och insatser som faller inom förvaltningens område.

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Näringslivsfrämjande arbete och näringslivssamverkan

- Underlätta för privata utförare inom LOV-bostäder.
- Underlätta samverkan med handlare och branschnätverk, till exempel genom centralisering av tillsyn av tobak för en närmare koppling mellan tillstånd och tillsyn.
- En väg in/rätt väg in till tillståndsenheten för handlare och krogar.

Klimat

- Utveckla och stärka miljö- och klimatarbetet i verksamheterna för att minimera klimatpåverkan i de delar förvaltningen rör över; energianvändning, kemikalier, transporter, inköp av varor och tjänster, avfallshantering samt att ställa miljökrav på produkters innehåll liksom på transporter.
- Fortsätta och utveckla energieffektiviseringar för att minska kostnader.

- Utöka kapaciteten för möteslokaler och arbetsplatser belägna centralt i staden, för att minska tidsåtgång till resor för förvaltningens medarbetare och samarbetspartners. Pandemin har inneburit en stor ökad användning av digitala arbets- och möteslösningar och ökad möjlighet att arbeta hemifrån. Digitala möteslösningar bör fortsätta användas som komplement till fysiska möten.
- Arbeta för att öka andelen inköp av livsmedel ska som är ekologiskt hållbara.
- Främja klimatarbetet och hälsan genom att till exempel uppmuntra medarbetarna att gå eller cykla till arbetet.

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Ekonomi

- Budget i balans och långsiktigt hållbara finanser.

Kompetensförsörjning

- Fortsätta och utveckla utbildningsinsatser inom ramen för handlingsplanen för en förbättrad arbetsituation för socialsekreterare och biståndshandläggare.
- Löpande stärka och utveckla kompetensförsörjning av nya medarbetare, bland annat genom utökad samarbete med universitet och högskolor.
- Säkerställa kompetensutveckling kring ny lagstiftning och nya regler.

Innovation och effektiva arbetssätt

- I nära dialog och samverkan med stadsdelsförvaltningar och andra berörda parter utveckla evidensbaserade arbetssätt/metoder för att möta förändringar i omvärlden.
- Utveckla arbetet med förebyggande och tidiga insatser samt stärka arbetet med att ge rätt insatser snabbare så att rätt stöd kan sättas in tidigare och snabbare.
- Fortsätta arbetet med att utveckla former för brukarinflytande och på olika sätt involvera brukare i beslutsprocesser.
- Utveckla och stärka samverkan med civilsamhället, som är viktiga aktörer, och komplement till socialtjänsten, för det förebyggande arbete.
- Arbeta vidare med att främja innovation och digitalisering, genom moderniseringsprojektet, automatisering inom ekonomiskt bistånd och nya e-tjänster.
- Fortsätta att främja innovation och social och ekologisk hållbarhet och tillvarata de möjligheter som erbjuds inom EU:s fonder och program att delta i innovations- och samverkansprojekt.

2 Nämndens verksamhetsområde

Socialförvaltningens roll

Socialförvaltningen ansvarar för stadsövergripande verksamheter inom socialtjänst- och funktionshinderområdet, förutom äldreomsorg och arbetsmarknadsfrågor. Förvaltningen säljer tjänster form av exempelvis boendeplatser för olika målgrupper till stadsdelsförvaltningarna och upphandlar stadsövergripande tjänster enligt lagen om valfrihet.

Förvaltningen skapar förutsättningar för en likvärdig och rättssäker socialtjänst i hela Stockholms stad och medverkar till att invånarna får likvärdiga och lika tillgängliga insatser

oavsett var de bor i staden och oavsett utförare av insatser.

Förvaltningens ledord är RESA; resultat (för brukaren), evidens, samverkan och analys. Arbetet med den systematiska kvalitetsutvecklingen, med avstamp i ledorden, fortsätter under perioden.

Förvaltningen är ledande och drivande i utvecklings- och innovationsarbetet inom staden gällande socialtjänstfrågor samt har övergripande ansvar att samordna arbetet med strategisk utveckling inom förvaltningens ansvarsområden.

Förvaltningen ska också fortsätta att samarbeta med andra förvaltningar och bolag i staden, med andra kommuner inom regionen, med storstäderna Göteborg och Malmö, inom Norden och inom ramen för Euro Cities.

Förvaltningen har många samverkansuppdrag. Ett gott och nära samarbete mellan polis, socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola och andra aktörer är nödvändigt för att komma tillrätta med sociala problem, psykisk ohälsa, faktorer som kan leda till kriminalitet med mera. De gemensamma samverkansuppdragen är en naturlig del i socialtjänstens arbete som löpande måste följas upp och utvecklas

Utveckling och resursbehov

Förvaltningen har god beredskap för att kunna omstrukturera verksamheter utifrån förändrade behov och utmaningar som kan komma under treårsperioden.

Uppföljningar och avstämningar görs kontinuerligt och omvärldshändelser som på olika sätt berör socialtjänsten, kan innebära fler och nya rutiner och riktlinjer. Dessa kan i sin tur innebära ökat behov av uppföljning, samverkan, samordning och handläggning. Vissa områden, och en del särskilda frågor som socialförvaltningen får uppdrag kring, kan innebära ökade kostnader på stadsdelarna.

Agenda 2030 och jämställdhet

Förvaltningen höjer ambitionen under perioden med arbetet mot stadens inriktningsmål och målen för verksamhetsområdet som ryms och integreras med FN:s globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030, både i det dagliga arbetet och i långsiktig planering och utveckling. Socialförvaltningen är målsvarig för två mål i Agenda 2030; mål 1 om Ingen fattigdom tillsammans med Arbetsmarknadsförvaltningen och mål 3 om God hälsa och välbefinnande tillsammans med Idrottsförvaltningen.

Förvaltningen stärker arbetet med jämställdhetsintegrering, som en strategi för att införliva jämställdhetsperspektivet i beslut, planering, genomförande, uppföljning och utveckling av förvaltningens olika verksamheter. Målet med jämställdhetsintegrering är att bidra till att säkerställa en jämställd fördelning av makt och resurser samt erbjuda likvärdig service till stockholmare, oavsett ditt kön.

2.1 Barn och ungdom

Förebyggande och tidigt arbete riktat mot barn och unga

I det förebyggande arbetet riktat mot barn och unga är samverkan med skolan mycket viktig. Stockholmsenkäten 2018 visade att fler unga upplever en psykisk ohälsa, i synnerhet flickor som påbörjar den negativa utvecklingen tidigare än pojkar. När det gäller bruk av narkotika är

cannabis det i särklass vanligaste preparatet, både i årskurs 9 och på gymnasiet och tillgängligheten till narkotika är hög i länet. De negativa konsekvenserna av användning av alkohol och narkotika är större för unga med sämre socioekonomiska förutsättningar och det finns en viktig jämlikhetsaspekt att beakta i det drogforebyggande arbetet.

Förvaltningen och staden behöver styra fokus mer åt forebyggande arbete när det gäller barn och unga vilket är nära sammankopplat med Agenda 2030:s mål om *God hälsa och välbefinnande*. För att kunna erbjuda ett mer sammanhållet och behovsanpassat stöd till stadsdelsförvaltningarna i forebyggande frågor behöver formerna för detta ses över. Arbetet med fokus på risk- och skyddsfaktorer utifrån lokala lägesbilder behöver fortsätta att stärkas och det forebyggande arbetet inom olika områden behöver samordnas i större utsträckning, här är samverkan med skolan viktig. En utveckling mot ett mer sammanhållet forebyggande arbete går väl i linje med delbetänkandet inom översynen av ny socialtjänstlag.

Psykisk hälsa för barn och unga är ett område som spänner över många verksamheter och är kopplat till många frågor, bland annat om trygghet. Området psykisk hälsa behöver lyftas fram som en långsiktig prioritering gällande mål, budget och uppföljning för staden. Arbetet har till stor del finansierats genom statliga medel med årliga överenskommelser vilket skapar en osäkerhet och svårighet att arbeta långsiktigt, detta gäller finansiering inom psykisk hälsa för både barn och vuxna.

Den yttersta konsekvensen av psykisk ohälsa är suicid. Förvaltningen har under 2019 i samverkan med stadsdelsförvaltningarna och Region Stockholm tagit fram en handlingsplan för suicidprevention inom socialtjänsten som gäller både barn och unga samt vuxna. Handlingsplanen och arbetet utifrån den bör förstärkas och spridas till andra förvaltningar och bolag. Regeringen riktar särskilda medel till suicidprevention i syfte att förstärka det kunskapsbaserade suicidpreventiva arbetet på regional och lokal nivå.

Förvaltningen har under de senaste åren drivit flera projekt/ insatser inom barn och unga med bland annat syfte att erbjuda forebyggande och tidiga insatser och att stärka samverkan. Några exempel är *SIP-samordnarsatsningen*, *Stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS)* och *Läslust i Rinkeby* varav det första finansierats genom medel från överenskommelsen om psykisk hälsa och det två sista genom stadens sociala investeringsfond. För att säkerställa funktionen SIP-samordnare bör det bli en del av stadens ordinarie verksamhet och fortsatt finansieras i stadens budget. Även gällande STIS, som inkluderar bland annat föräldraskapsstödsprogram, forebyggande individuellt stöd till föräldrar och hembesöksprogram, behöver fortsatt finansiering säkerställas då medel endast finns fram till mitten av år 2021. Budgetuppdragen om fler familjecentraler i samarbete med Regionen och utökade hembesöksprogram förutsätter också fortsatt finansiering.

Samverkan mellan skola och socialtjänst har under de senaste åren fått större fokus och socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen har ett nära samarbete och det är mycket viktigt att detta arbete fortsätter. Fungerande skolgång är en viktig skyddsfaktor och genom att stärka barns och ungas skolresultat ges de bättre framtida möjligheter på arbetsmarknaden. Förutsättningarna för en god hälsa ökar och risken för ekonomisk, social och politisk marginalisering och utanförskap minskar. Detta hänger väl ihop med Agenda 2030:s mål 1 om att *Avskaffa fattigdom*, mål 3 *God hälsa och välbefinnande*, och mål 4 *God utbildning för alla*. Även när det gäller barn och unga i riskzon är samverkan med skolan viktig. Även när det gäller barn och unga i riskzon är samverkan med skolan viktig 4, *God utbildning för alla*.

Förvaltningen, utbildningsförvaltningen och ytterstadens stadsdelsförvaltningar tar under våren 2020 fram en vägledning för arbetet med skolsociala team. Stadsdelsförvaltningarna finansierar skolsociala team genom att varje år ansöka om medel som socialförvaltningen fördelar. Dessa ovissa ekonomiska förutsättningar medför svårigheter att bygga upp en långsiktig och kvalitativ samverkan och kan leda till högre personalomsättning. Under 2020-2021 följs teamens arbete upp av en forskare och resultatet kan komma att medföra ytterligare utveckling av insatser för att stabilisera skolgång för barn och unga aktuella inom socialtjänsten. Det är ett långsiktigt arbete och behöver pågå över tid.

Barn och unga i riskzon/unga och kriminalitet

Även när det gäller barn och unga i riskzon är samverkan och samhandling med skolan viktig. Såväl antalet inkomna anmälningar som antalet inledda utredningar avseende barn och unga har ökat i staden under de senaste åren. En förklaring kan vara skärpningen i socialtjänstlagen om skyldigheten att genast anmäla misstanke om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa samt utvecklad samverkan med andra myndigheter och aktörer. Antalet barn i staden har också ökat. Fokus när det gäller anmälningar behöver läggas på tidiga insatser och att matcha behov med rätt insatser i rätt tid. I Hässelby-Vällingby pågår ett projekt i samverkan med Uppdrag psykisk hälsa Stockholms län, Sveriges kommuner och regioner (SKR) och socialförvaltningen, *Modell för tidigt socialt stöd* som ska ta fram en modell för hur barn och unga ska ta del av rätt och sammanhållet stöd så tidigt som möjligt. I projektets behovsanalys framkom att insatser erbjuds i liten utsträckning vid första anmälan till socialtjänsten och att en stor del av barnen utreds mer än en gång. Projekten bör följas och eventuellt spridas över staden.

För att kunna arbeta effektivare och ge verkningsfulla insatser i arbetet med att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet, behöver de fyra utgångspunkterna i stadens strategi fortsatt betonas; systematisk samhandling, förskola, skola och fritid som skyddsfaktor, våldsprevention med ett jämställdhetsperspektiv och samarbete med civilsamhället. Även sociala insatsgrupper för unga är en viktig del i arbetet för att motverka kriminalitet. Ett arbetssätt som leder till snabbare insatser är projektet om snabbare lagföring för unga lagöverträdare som nu utvidgas till att omfatta hela Polisregion Stockholm och troligen kommer att permanentas, vilket kommer att kräva förändrade arbetssätt för socialtjänsten.

För att kunna ge rätt insatser är bedömningsinstrument såsom ADAD (Adolescent Drug Abuse Diagnosis) och SAVRY (Savry Structured Assessment of Violence Risk in Youth) viktiga då de ger bättre träffsäkerhet och högre kvalitet i utredningarna och utbildningssatsningar kring detta behöver fortsätta liksom att utbilda stadens socialsekreterare om risk- och skyddsfaktorer kring målgruppen unga lagöverträdare.

Förvaltningen har en viktig roll när det gäller att arbeta för ökad trygghet och säkerhet, både genom förebyggande arbete och genom aktiva insatser. En framgångsfaktor är tät och strukturerad samverkan med stadsdelsförvaltningar, polis och andra berörda parter. Förvaltningen behöver intensifiera arbetet i Järva för att öka fler ska nås av de insatser där Framtid Stockholm kompletterar stadsdelsförvaltningarna.

Förvaltningen ser en risk att ungdomskriminaliteten ökar, främst i utsatta områden. Detta kan innebära att allt yngre ungdomar rekryteras till de kriminella nätverken. Förvaltningen ser en stor risk för att de kriminella nätverken ökar under kommande år, och att allt yngre ungdomar

ansluter sig. Detta kan leda till alltmer grovt våld och skjutningar, som i sin tur skapar otrygghet i hela samhället. Det kan även ske en ökning av ansökningar av insatser för att komma bort från områdena för personer som vill hoppa av och känner sig hotade.

När det gäller karaktären av brott ungdomar emellan ses en förändring. Grova personrån med starka förnedringsmoment ökar. Detta innebär att brottsoffren påverkas väldigt negativt och är i behov av kvalificerade stödinsatser.

Förvaltningen behöver vidareutveckla metoder och insatser för att arbeta med såväl kriminella som brottsoffer. Frågan spänner över ett brett fält, från personrån och gängkriminalitet till våldsbejakande extremism och avhoppare. Flera av förvaltningens verksamheter – bland annat socialjouren, enheten för hemlösa, boende- och behandlingsenheten, Framtid Stockholm och behandlingsenheten – arbetar med frågan redan idag, och förvaltningen kommer att ha fortsatt fokus på den.

Familjehem

I dagsläget möter inte förvaltningen de behov av familjehem som finns i stadsdelsförvaltningarna. Det behövs dubbelt så många intresseanmälningar till att bli familjehem jämfört med idag. För att få fler familjehem krävs både utveckling av metoder för rekrytering av nya hem, omfattande informations- och marknadsföringskampanjer med mera.

Förvaltningen har fått projektmedel för att pröva en modell där erfarna familjehem stöttar oerfarna och där familjehem är organiserade i nätverk för att stötta varandra. Då det tar tid att bygga upp nya arbetssätt behöver finansieringen säkras för en längre period.

Förvaltningen har i uppdrag att utreda externa jourhem, som upphandlade företag erbjuder. I den senaste upphandlingen ökade antalet företag från 10 till 40. Om företagen, som erbjuder jourhem, ökar ytterligare kan det komma att påverka den tid som förvaltningen lägger på att rekrytera familjehem till stadsdelarna i och med att antalet utredningar ökar.

Barnahus

På Barnahus ökar antalet polisanmälningar om våld och övergrepp mot barn. Regeringen har lagt ett förslag om en ny brottsrubricering, Barnäktenskapsbrott, som innebär att det blir straffbart att förmå eller tillåta att barn ingår ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse. I en statlig utredning, SOU 2019:32, presenteras ett förslag om ändring i Brottsbalken, där barn som bevittnar våld får status som brottsoffer. Det är troligt att båda förslagen antas då de ligger i linje med Barnkonventionen som lag. För Barnahus innebär detta en utökad målgrupp och antalet ärenden kommer sannolikt att öka. Förvaltningen ska under 2020 inrätta ett särskilt team för stöd efter barnförhör i syfte att förstärka det omedelbara skyddet för barnen.

Ensamkommande barn och unga

Migrationsverkets prognos för antalet asylsökande ensamkommande barn som söker sig till Sverige för år 2020 och framåt beräknas uppgå till cirka 1 000 barn per år. Under 2019 tillhörde fler ensamkommande barn gruppen kvotflyktingar. Det är en grupp som ställer högre krav på mottagandet, då de oftare har fysisk och psykisk ohälsa och/eller funktionsnedsättningar och vikten av samverkan kan inte nog betonas så att dessa barn och unga tidigt får rätt insatser. Att snabbt komma igång med skolan är avgörande för att barnen lättare integreras i det svenska samhället.

Under 2019 fyllde en stor grupp ensamkommande unga med uppehållstillstånd 20 år och även kommande år kommer år den gruppen stor. Socialtjänsten har en skyldighet att stödja gruppen med boende till dess de är 21 år. Ensamkommande unga är idag den största gruppen som står i kö till SHIS boenden.

Jämställdhetsutmaningar inom verksamhetsområdet barn och ungdom

- Det finns skillnader i skolresultat mellan könen, till exempel får fler flickor godkända betyg och går vidare till gymnasiet jämfört med pojkar. Frånvaron från skolan är dock ungefär lika stor.
- Dubbelt så många pojkar som flickor begår självmord. För vuxna är siffran ännu högre.
- Flickor utvecklar psykisk ohälsa tidigare än pojkar.
- Ensamkommande flickor är en grupp som kan behöva extra mycket stöd i studier och andra vägar in i samhället. Flickorna kan ha haft andra och svårare problem på sin väg till Sverige.
- Det är viktigt att bevaka eventuell hedersproblematik då ensamkommande flickor ofta placeras i släktingfamiljer.
- Kriminalitet påverkar både flickor och pojkar men pojkar begår fler och grövre brott. Det är viktigt att uppmärksamma även flickor som begår brott eller möjliggör brott och säkerställa att det finns insatser som också är anpassade för dem.

2.2 Personer med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa

Personer med funktionsnedsättning

Antalet barn och vuxna som får diagnoser inom neuropsykiatriska eller autismspektrumtillstånd ökar varför personer som ansöker och beviljas insatser också förväntas bli fler. Gruppen äldre personer med funktionsnedsättning som bor i bostad med särskild service, och som inte längre har någon daglig verksamhet, har blivit större. Förvaltningen ser behov att utreda hur staden kan möta upp målgruppens behov av ökat personalstöd i gruppboenden.

Boendeplaceringar som görs enligt SoL inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning behöver ses över. Dels för att se över möjligheterna till att möta upp boende enligt LSS för de som tillhör personkretsen och idag bor enligt SoL samt se över möjligheter för LOV inom SoL boenden för målgruppen.

De väntade lagändringarna inom LSS, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, har inte genomförts och det är oklart om de kommer att ske inom de närmaste åren. Under slutet av 2019 och våren 2020 har lagförslag gällande sondmatning och andning inom personlig assistans kommit. Även kommande förändringar i socialtjänstlagen, SoL, kommer att påverka verksamhetsområdet funktionsnedsättning på olika sätt (se mer om förändringar i SoL under rubriken *Strategi och utveckling*). Ny lagstiftning påverkar behovet av revidering av befintliga samt upprättande av nya riktlinjer, verksamhetsstöd och förändringar av förfrågningsunderlag.

Ärenden om personlig assistans är ofta komplexa, tidskrävande och kostsamma. Det sker också en hel del förändringar utifrån lagstiftning och rättspraxis vilket medför att det på stadsdelsförvaltningarna finns behov av extra stöd från förvaltningen i dessa frågor. Med

anledning av detta ser förvaltningen att det finns ett behov av att se över hur samordning av stöd gällande personlig assistans skulle kunna se ut.

Socialnämnden föreslog i maj 2018 att enhetliga titlar inom LSS-verksamheterna skulle fastslås. En förändring av yrkestitulaturen kan eventuellt medföra stora behov av kompetenshöjningar av personalen beroende av hur förändringen ska organiseras. Förvaltningen ser behov av att arbetet med enhetlig yrkestitulatur fortsätter.

De reviderade riktlinjerna för insatsen ledsagning och ledsagarservice förväntas bidra till att öka flexibiliteten i användandet. Ledsagning till fritidsaktiviteter har betydelse både ur ett hälsoperspektiv och ur ett rättighetsperspektiv och är nära kopplat till Agenda 2030:s mål om *God hälsa och välbefinnande* där personer med funktionsnedsättning är en grupp som särskilt behöver prioriteras.

Det behövs fler bostäder med särskild service enligt LSS och SoL och dialogen för att få fler privata utförare att gå med i LOV, lag om valfrihetssystem, fortsätter. Fler privata utförare i länet bör kunna ansluta sig till LOV i Stockholm.

Under 2020 ska socialförvaltningen i samråd med äldreförvaltningen och Region Stockholm utreda och föreslå förslag till stödinsatser för personer yngre än 65 år med demenssjukdom samt deras anhöriga och barn liksom förutsättningar för ett stödcentrum för yngre med demens. Under kommande år behöver dessa förslag testas och realiseras.

LSS-hälsan

Under den kommande treårsperioden beräknas cirka tio nya LSS-boenden per år att starta och utöver höjda personalkostnader innebär utbyggnad ökade kostnader för hjälpmedel, omlägnings- och sårvårdsmaterial. Även åldersrelaterade sjukdomar och ökad psykiatrisk samsjuklighet hos målgruppen bidrar till ett ökat behov av LSS-hälsans insatser. Tillgång eller brist på erfarna och stabila personalgrupper på gruppboendena har också en påverkan på hur mycket resurser som krävs av LSS-hälsans medarbetare. Även förslaget i utredningen *God och nära vård* (SOU 2019:29) kommer att påverka den kommunala sjukvården då personer med större vårdbehov i större utsträckning ska vårdas i hemmet, vilket kommer att kräva mer resurser från LSS-hälsan.

LSS-hälsan har idag 1230 aktuella patienter men ansvarar för läkemedelshantering och sjukvård för ett betydligt större antal personer som har sin dagliga verksamhet i Stockholm men bor i andra kommuner. Det totala antalet patienter skulle med inkludering av dessa, uppgå till ca 4200 patienter. Förvaltningen ser ett behov av att utreda konsekvenserna och organisering av hur dessa patienter ska kunna inkluderas i LSS-hälsans verksamhet.

LSS-hälsan ser en trend med snabb utveckling inom vård och teknik/digitalisering, vilket förväntas ge ökade kostnader i form av utrustning och utbildning. Det finns behov av digitalisering framförallt av registrering av medicintekniska produkter samt läkemedelshantering.

I den översyn som SLK gjort av LSS-kollo framkommer förslag som kan komma att få konsekvenser för LSS-kollo ekonomiskt och verksamhetsmässigt.

Socialpsykiatri

Under 2018 fick närmare 4 000 personer, varav 55 procent kvinnor, i staden någon form av socialpsykiatrisk insats. De senaste åren är trenden att fler kvinnor än män erhåller insatser

och målgruppen har blivit äldre. Under 2020 kommer en totalinventering av socialpsykiatrins målgrupp att göras för första gången på sju år med syfte att kunna ge ett kunskapsunderlag för hur stöd och insatser till målgruppen ska kunna utvecklas och förbättras. För att kunna följa utvecklingen bör kartläggningar göras vartannat år.

Utvärdering har visat att PEER support, där personer med egen erfarenhet av psykisk ohälsa får utbildning och blir professionellt verksamma inom vård och omsorg för att stötta brukare i deras återhämtningsprocesser, är positivt för både för brukare och för verksamheter. Insatsen behöver ett långsiktigt perspektiv med säkrad finansiering med fokus på hur modellen införs i det ordinarie arbetet. I funktionshindersinspektörernas granskningar under 2019 och även tidigare har det framkommit att fortsatt arbete krävs för att säkerställa likställighet och enhetlighet i staden.

Under 2019 förändrades ersättningssystemet för sysselsättning inom socialpsykiatri och stadsledningskontoret arbetar med att följa upp hur denna förändring har påverkat kostnadsutvecklingen. Sysselsättning som insats behöver definieras tydligare och det arbetet kommer att inledas under 2020. När det gäller arbetslivsinriktade insatser är det viktigt att uppdragen främst ligger på arbetsmarknadsförvaltningen i samverkan med socialförvaltningen.

Jämställdhetsutmaningar inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri

Vissa diagnoser är vanligare bland män än kvinnor i totalbefolkningen, till exempel utvecklingsstörning och autism. Dessa diagnoser är också kopplade till personkretsarna i LSS och därmed också rätten till insatser. En utmaning är att undersöka om det finns det någon skillnad mellan pojkar och flickor som har fått en diagnos i hur de blir beviljade insatser.

- Färre kvinnor och flickor erhåller insatser enligt LSS jämfört med män och pojkar. Vid insatser enligt SoL är förhållandet det motsatta. Detta beror troligen på att fler män och pojkar har diagnoser som berättigar till LSS.
- Kvinnor med funktionsnedsättning har sämre hälsa jämfört med män.
- LSS-insatserna avlösarservice, korttidsvistelse och korttidstillsyn verkställs till betydligt fler pojkar än flickor.
- Fler kvinnor än män har insatser inom socialpsykiatri.
- Av de brukare som har en samsjuklig problematik med både fysisk och psykisk sjukdom är andelen kvinnor större.
- Fler män får insatser i form av boende medan kvinnor i högre utsträckning beviljas insatser i hemmet exempelvis boendestöd och sysselsättning.

2.3 Hemlöshet och missbruk

Hemlöshet

Att arbeta för att motverka hemlöshet är en prioriterad fråga och är kopplad till Agenda 2030:s mål om att *Avskaffa fattigdom*. Förvaltningen har under 2019 tagit fram ett nytt program för arbetet med att motverka hemlöshet. Det nya programmet avser perioden 2020-2025 och implementering behöver pågå under hela programperioden.

Det råder i dag bostadsbrist i staden vilket innebär att allt fler personer söker socialtjänstens bistånd till boende. Socialtjänsten kan inte ensam lösa hemlöshetsfrågan, men spelar en viktig

roll i arbetet för att motverka hemlöshet. Socialtjänsten har inget bostadsförsörjningsansvar för personer som inte har något stödbehov och en svårighet är hur stadsdelsförvaltningarna ska hantera den här gruppen. Den sviktande konjunkturen kommer troligen att leda till att antalet personer som söker bistånd till boende kommer att öka och detta i kombination med minskade anslag till socialtjänsten medför stora utmaningar och kostnader för stadsdelsförvaltningarna.

En ny lag gör det olagligt att hyra ut olovligt i andra hand och en konsekvens av det är att antalet tillgängliga andrahandskontrakt minskar. Detta kommer sannolikt att medföra att ett ökat antal hushåll kommer att söka bistånd från socialtjänsten för tillfälliga boendelösningar.

En prioriterad grupp när det gäller hemlöshet är barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden. Under 2020 arbetar förvaltningen i samarbete med stadsdelsnämnderna och SHIS för att utreda behovet av och ta fram en modell för trygga akutplaceringar av barnfamiljer i akut bostadsnöd för att undvika placeringar av barnfamiljer på hotell och vandrarhem.

Samverkan, såväl intern mellan socialtjänstens olika verksamhetsområden som extern med andra huvudmän, är en förutsättning för att kunna utforma samlade lösningar för hur stödet i varje enskild persons process ur hemlöshet ska utformas. Ett arbetssätt, som i dagsläget testas i vissa stadsdelsnämnder, är att samla kompetensen kring hemlöshet inom särskilda team eller enheter. Detta arbetssätt är ett exempel på sådant som är av intresse att följa upp och dela erfarenheter av under programperioden 2020-2025.

En annan prioriterad fråga är vilka typer av stöd personer behöver med att söka bostad, och vad som ger bäst resultat och hur stadsdelsförvaltningarna kan erbjuda likvärdigt stöd till de personer som söker socialtjänstens bistånd i sina processer ur hemlöshet. De nyanlända som kommunanvisades till Stockholm under 2015 och 2016 och som inte löst sin bostadssituation på egen hand kommer under de kommande åren att flytta ut från SHIS eller motsvarande boenden. Förvaltningen betonar vikten av att berörda stadsdelsförvaltningar i god tid skapar arbetssätt och rutiner för att förebygga att dessa personer blir hemlösa. Även arbetet med försöks- och träningslägenheter behöver ses över i syfte att erbjuda ett likvärdigt stöd i staden, bland annat samverkan med bostadsbolagen. Att genom stöd och insatser av olika slag påskynda nyanländas etablering på arbetsmarknaden, och därigenom förbättra deras förutsättningar att ordna en bostad på egen hand, är centralt i detta arbete. Självförsörjning minimerar kraftigt risken för hemlöshet och den typen av sociala problem som är förknippade med detta.

Förvaltningen har i uppdrag att fortsätta utöka Bostad Först och vidareutveckla stödet för att tillgodose målgruppens behov. Bostad Först rekommenderas i Socialstyrelsens nationella riktlinjer och det kan antas att efterfrågan fortsätter. Det kommer att behövas ytterligare lägenheter, Case Managers och kompetensutveckling. Tillgången till lägenheter är central. De kommunala bostadsbolagen i staden har i uppdrag att ge möjlighet för boende i utvalda ytterstadsområden att ombilda sina lägenheter från hyresrätt till bostadsrätt, totalt cirka 20 000 lägenheter. Nyproduktion och fastigheter som de senaste tio åren genomgått omfattande renovering och underhåll, som generellt sett har en högre hyra, är undantagna och kommer att finnas kvar i beståndet av hyresrätter. Sammantaget ser förvaltningen en risk för att antalet hyresrätter i stadens bostadsbolag som kan stå till socialtjänstens förfogande minskar samtidigt som kostnaden för dem ökar. Personer som är självförsörjande med sjukersättning och eventuellt bostadstillägg kan tvingas komplettera med försörjningsstöd vid för höga

hyreskostnader, vilket är en konflikt med stadens mål om att undvika långvarigt behov av bistånd.

Vuxen och missbruk

Frågor som rör personer i missbruk är prioriterade och kan kopplas både till Agenda 2030:s mål *Avskaffa fattigdom* och till målet *God hälsa och välbefinnande*. Missbruk är inte ett isolerat problem som endast finns inom ett verksamhetsområde, utan förekommer överallt och påverkar hur socialtjänsten behöver samverka och arbeta även inom andra verksamhetsområden. Det finns ett fortsatt kontinuerligt behov av kunskap om beroende och insatser med stöd i forskning. Målgruppen som har kontakt med socialtjänsten för utredning eller insats för missbruk/beroende i staden är komplex och många lider av samsjuklighet med insatser från socialtjänst, psykiatri och beroendevård.

I stadens kartläggningar av hemlösa personer och personer med beroende- och missbruksproblem framkommer att samsjukligheten mellan missbruk och psykisk ohälsa är hög. Samsjuklighet kräver insatser inte bara från socialtjänsten utan även från psykiatri och beroendevård och det finns behov av hur se över hur vård- och stödsamordningen ska utformas i staden. Samverkansöverenskommelsen med regionen behöver kompletteras med en struktur för hur avvikelser gällande överenskommelsen ska hanteras och rapporteras. Det är viktigt att de lokala samråden fungerar.

Jämställdhetsutmaningar inom hemlöshet och missbruk

- Hemlöshetskartläggningen visar att andelen hemlösa kvinnor ökar.
- Fler kvinnor än män lever i hemlöshet tillsammans med sina minderåriga barn medan män oftare är hemlösa på grund av sociala problem och missbruk.
- En högre andel kvinnor än män bedöms ha samsjuklig problematik enligt den senaste missbruksräkningen.
- Kvinnor i missbruk har en högre risk att utsättas för våld.

Samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård

Från och med 2020 gäller en ny överenskommelse mellan kommunerna och regionen som minskar antalet fristdagar (antalet dagar från utskrivningsklar fram tills kommunen blir betalningsansvarig) för den psykiatriska slutenvården från 30 vardagar till 5 kalenderdagar och för den somatiska vården från 5 vardagar till 2 kalenderdagar. Under slutet av 2021 kommer fristdagarna minska ytterligare till 1,3 kalenderdagar.

När tiderna för det kommunala betalningsansvaret ändras kommer det att krävas att personer snabbt blir utskrivna från slutenvården. I arbetet med målgruppen personer i hemlöshet med missbruk och/eller psykisk ohälsa kommer det att behövas nya arbetssätt och boendelösningar. Förvaltningens uppföljning 2019 av utskrivningar visar att en relativt hög andel av de som skrevs ut från slutenvården var hemlösa och högst andel återfinns bland de personer som skrevs ut från beroendevården.

Staden behöver delta i utvecklingsarbetet av och i införandet av IT-stödet för LUS:en som beräknas vara i drift 2021. Region Stockholm ansvarar för framtagande och stödet kommer omfatta både äldreomsorg och socialtjänst.

För att möta stadsdelsförvaltningarnas efterfrågan av platser för olika målgrupper behöver förvaltningen anpassa utbudet av platser och inriktning för till exempel personer med allvarlig

psykisk ohälsa samt personer med ett utåtagerande beteende. För att möta stadsdelarnas och målgruppens behov för personer med fysiskt funktionsnedsättning planeras en utbyggnad av omvårdnadsboendena.

2.4 Jour- och rådgivande verksamheter

Ekonomiskt bistånd

Andelen personer i staden som har ekonomiskt bistånd har fortsatt att sjunka något trots att högkonjunkturen har mattats av och arbetslösheten har ökat. Före coronakrisen talade konjunktur och arbetslöshetsnivåer för att antalet biståndstagare troligen skulle ligga kvar på ungefär samma nivåer som idag. Det är dock nu i och med coronakrisen stor risk konjunkturen kraftigt förvärras och arbetslöshetsnivåerna ökar vilket kan leda till ökade försörjningsstöds kostnader, men prognosen kring detta är mycket osäker i nuläget.

Under år 2020 beräknas fler vuxna avsluta sin etableringsperiod jämfört med under 2019. Enligt arbetsförmedlingens mätning står närmare hälften av de som avslutar sin etablering utan arbete eller utbildning och det är troligt att en del av dessa kommer att vara i behov av ekonomiskt bistånd. En lagändring som eventuellt kan påverka verksamhetsområdet är de nya reglerna för eget boende, se mer om detta under rubriken *Nyanlända*.

I Agenda 2030s mål *Avskaffa fattigdom* är arbetet med att motverka ekonomiskt bistånd en viktig del. I detta behöver fokus bland annat att ligga på att motverka såväl långvarigt biståndsberoende som att barn växer upp i familjer med ekonomiskt bistånd. När det gäller unga vuxna som har ekonomiskt bistånd och studerar på gymnasiet är det viktigt att erbjuda arbetsförberedande insatser och stöd kring arbetsökande redan i slutskedet av studierna.

Det finns fortsatt behov av att utveckla och förbättra samverkan mellan socialtjänsten, regionen, försäkringskassan och arbetsförmedlingen, för att sjukskrivna personer som uppstår ekonomiskt bistånd ska erbjudas rehabiliteringsinsatser. En del i detta är ett pilotprojekt kallat *Rehabiliteringsbanan* som under 2020 startar i Skärholmen och som staden kommer att kunna dra lärdom av.

För att socialsekreterare mer frekvent ska kunna ägna sig åt individuella uppföljningsmöten behöver den administrativa arbetstiden minska. Det finns behov av att, inom ramen för det nya sociala systemet Esset, automatisera delar av handläggningen av ekonomiskt bistånd. Handläggningen kan också bli effektivare genom färre klienter, månadsvisa besök med mera. Socialförvaltningen ska också fortsätta arbetet för att minimera felaktiga utbetalningar samt fortsätta att utveckla arbetet för att utbetalningar av ekonomiskt bistånd ska bli rätt från början.

FIA, Förutsättningar inför arbete, är en kartläggning som kan göras när personer haft längre behov av ekonomiskt bistånd. Instrumentet används mindre och mindre i staden och förvaltningen ser ett behov av att, i samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen, ta fram en egen fördjupad modell för bedömning, som ett komplement till IB, initial bedömning. En fördjupad kartläggning skulle på ett bättre och mer ändamålsenligt vis hänga ihop med utredning och planering, än vad FIA:n gör idag.

FINSAM-samverkan är betydelsefull för att överbygga de glapp som finns mellan de olika myndigheternas ansvar och kompetensområden där individen riskerar att inte få det stöd som behövs. I nuläget drivs mycket av utvecklingsarbetet genom FINSAM i projektform vilket

innebär en utmaning när insatserna ska implementeras i ordinarie verksamhet. Det finns exempel på framgångsrika insatser som inte kunnat implementeras i ordinarie verksamhet då ingen av myndigheterna är beredd att ta huvudansvar utifrån sitt ordinarie uppdrag och ansvarsområde. Förvaltningen anser därför att stadens principiella hållning i den fortsatta FINSAM-samverkan bör vara att finansiering från FINSAM används till långsiktiga samverkansformer, arbetssätt och samordnade rehabiliteringsinsatser inom parternas samlade ansvarsområden.

Sociala insatsgrupper

Under kommande år behöver vägledningen för arbetsmetoden sociala insatsgrupper (SIG) 19-29 år införas och utvecklas i staden. Avhoppare är en resurs- och kostnadsdrivande målgrupp vilket innebär att man behöver arbeta med riktade insatser i nära samverkan mellan socialtjänst, Jobbtorg, polis kriminalvård och SIS, Statens institutionsstyrelse. Många avhoppare utsätts för hot om våld i samband med att de lämnar den kriminella grupperingen och en del kan vara i behov av lämpligt skyddat boende. Dessa placeringar är ofta kostsamma för stadsdelsförvaltningarna varför budgeten för detta skulle behöva ses över.

Prostitution och människohandel

Förvaltningens regionkoordinatorer mot människohandel deltar regelbundet i den regionala myndighetssamverkan, RMS, tillsammans med Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten och Skatteverket i syfte att utveckla gemensamma kontrollmetoder för att motverka fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. Förvaltningen ser tendenser till att personer som är utsatta för människohandel utifrån arbetsplatsexploatering öka. Samverkan kommer att behöva utvecklas och intensifieras.

Det nära och riktade samarbetet med polisen behöver också fortsätta. Förvaltningen planerar att erbjuda länets kommuner att ta del av förvaltningens insatser mot prostitution och människohandel: Kast, köpare av sexuella tjänster, Mikamottagningen och regionskoordinatorerna.

Jämställdhetsutmaningar inom ekonomiskt bistånd, sociala insatsgrupper och prostitution och människohandel

- Det behövs fler rehabiliterande och arbetsmarknadsfrämjande insatser anpassade för utrikes födda kvinnor med långvarigt försörjningsstöd.
- Det finns stora skillnader mellan utrikes födda kvinnor och utrikes födda män där andelen män som får arbete är väsentligt högre än andelen kvinnor.
- Det bör säkerställas att de insatser som finns i staden idag inom ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsinsatser är anpassade till både kvinnor och män.
- I arbetet med sociala insatsgrupper är det viktigt att uppmärksamma flickor och kvinnor som befinner sig i kriminella miljöer.
- Arbetet mot prostitution och människohandel är en viktig del i arbetet för jämställdhet.

Budget- och skuldrådgivning

Många personer som tar kontakt med budget- och skuldrådgivningen har svårigheter som spelmissbruk och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och det behövs nära samverkan mellan budget- och skuldrådgivningen och andra aktörer. Staden behöver fortsätta att satsa på

det förebyggande och utåtriktade arbetet i syfte att öka kännedomen om budget- och skuldrådgivningen bland enskilda och minska risken för överskuldssättning i utsatta målgrupper. Särskilt utsatta grupper som har identifierats är nyanlända och unga personer.

Nyanlända

Migrationsverkets prognos i februari 2020

- Antalet nyanlända som får uppehållstillstånd antas vara omkring 21 000 under 2020 och under följande två år minska till runt 19 000-20 000 per år.
- Migrationsverket understryker att omvärldsutvecklingen talar för att antalet asylsökande i Europa ökar i år jämfört med 2019, vilket i sin tur kan påverka Sverige.
- Prognosintervallet på mellan 18 000 – 28 000 asylsökande i landet utgår från antagandet att migrationsuttalandet mellan EU och Turkiet kvarstår.
- Den svenska flyktingkvoten kommer även fortsatt vara 5000 personer per år för vilket innebär ett mottagande av ca 600 kvotflyktingar per år för staden.
- Antalet anvisade enligt bosättningslagen, ABO, kommer att minska jämfört med tidigare år.
- Inom Migrationsverket har förändrade arbetsmetoder samt det minskade antalet asylsökande inneburit kortare handläggningstid för asylärenden.

Ny lagstiftning för egenbosatta asylsökande

- Den 1 januari 2020 trädde en lagändring (prop. 2019/20:1) om ett socialt hållbart eget boende för asylsökande, den så kallade EBO-reformen, i kraft.
- Lagändringen innebär att om en asylsökande på egen hand ordnar bostad, EBO, i ett område med socioekonomiska utmaningar, ska han eller hon som huvudregel inte ha rätt till dagersättning från Migrationsverket.
- I nuläget kommer 32 kommuner att kunna anmäla att en eller flera delar av kommunen ska omfattas av begränsningen som börjar gälla den 1 juli 2020. Frågan är under beredning i Stockholm och det är i dagsläget svårt att avgöra vilka konsekvenser den nya lagen kommer att få för socialtjänsten.

Stockholm stads arbete

Händelser i omvärlden, politiska beslut och andra myndigheters förändrade uppdrag ställer krav på att staden har en flexibel organisation och förutsättningar för nyanlända att etablera sig i samhällslivet genom bostad, utbildning och arbete. Förutom att nyanlända bosätter sig i Stockholm på egen hand, EBO, anvisas nyanlända enligt bosättningslagen, ABO.

Arbetsmarknadsförvaltningen har fortsatt uppdraget att samordna stadens arbete med mottagande och etablering av nyanlända och socialförvaltningen ska bistå i detta arbete. Kommande år fortsätter arbetet med att utveckla Etableringscentrum för att öka nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhället, samt stärka samverkan med nationella myndigheter för ett bättre mottagande. Första steget för att utveckla ett etableringscentrum är ESF-projektet Hållbar etablering som startade i augusti 2019. Genom projektet ska staden, arbetsförmedlingen och arbetsgivare utveckla metoder och stöd för att effektivisera vägen till arbete för kortutbildade nyanlända med högst förgymnasial utbildning. Projektet samlokaliseras med socialförvaltningens Intro Stockholm under våren 2020 och kommer att pågå till och med juni 2022. Verksamheten på Etableringscentrum införs stegvis under de kommande åren. I detta har förvaltningen en viktig roll då både stadsdelsförvaltningarnas

verksamheter och socialförvaltningens egna verksamheter sannolikt kommer att beröras av arbetet.

Stadens arbete de närmsta åren kommer att präglas av att stärka nyanländas kunskap och möjligheter att gå från genomgångsboenden till mer stadigvarande boende, att ge stöd till eget boende och i att etablera sig på arbetsmarknaden. Ett annat fokus är att stödja stadsdelsnämnder i att utveckla och tillgängliggöra socialt stöd och samhälls- och bostadsvägledning så att det når alla nyanlända. Nyanlända behöver också nås av den generella kommunala servicen, bland annat konsumentvägledning, vräkningsförebyggande arbete samt budget- och skuldrådgivning.

Socialförvaltningens arbete

Utifrån migrationsverkets prognoser bedöms behovet av genomgångsbostäder för nyanlända fortsätta öka de närmaste åren för att sedan plana ut. Arbetet med att ta fram bostäder sker i nära samverkan med stadsledningskontoret, SHIS bostäder, kommunala bostadsbolag och privata aktörer på bostadsmarknaden. Antalet som flyttar ut till eget boende står inte i proportion till antalet nya anvisade som ska bosättas. I dagsläget är det inte uttalat hur länge staden ansvarar för att erbjuda genomgångsbostad men botiden in SHIS bostäder är maximalt fem år. Detta gör att antagandet måste bli att antalet som bor i stadens tillfälliga lösningar ackumuleras. Detta ger ett fortsatt behov av såväl genomgångsbostäder som långsiktiga bostäder.

Förvaltningen ansvarar för initialt mottagande och bosättning av kvotflyktingar och nyanlända som anvisats enligt bosättningslagen. Intro Stockholm utreder och beslutar om rätten till ekonomiskt bistånd i avvaktan att etableringsersättningen kommer igång samt i de fall då hyran är för hög för att klara av inom ramen för etableringsersättningen. Antalet anvisade har minskat de senaste åren och prognosticeras under de kommande åren ligga på samma nivå som under 2020. Utifrån det bedöms kostnaden för ekonomiskt bistånd på Intro Stockholm ligga relativt still de kommande åren.

För att effektivt och på bästa sätt använda resurser, såsom exempelvis befintliga boendeplatser och personalresurser, krävs förmåga att snabbt ställa om och anpassa verksamheten efter nya förutsättningar. Organisationen behöver ha en lyhördhet för hur kompetensen behöver utvecklas utifrån förändrade behov hos målgruppen. Till exempel kan en kortare handläggningstid i asylärenden innebära att nyanländas behov av introduktion och samhällsvägledning blir mer omfattande.

Förvaltningen ska samverka med utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningarna för att gymnasie studerande som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd får goda förutsättningar att etablera sig genom studier. Enligt Länsstyrelsen var det i juni 2019 ca 400 ungdomar som tidigare beviljats uppehållstillstånd genom gymnasielagen som befann sig i Stockholm stad. En stor del av ungdomarna bedöms ha fortsatt behov av insatser från socialtjänsten både i form av kompletterande ekonomiskt bistånd och individuellt stöd. Förvaltningen bedömer att staden bör erbjuda arbetsförberedande insatser och stöd kring arbetssökande redan i slutet av studierna för att bli självförsörjande genom arbete. Antalet personer inom målgruppen som söker ekonomiskt bistånd minskar och bedöms fortsätta minska kommande år i och med att målgruppen då de fyller 21 år, i de flesta fall blir självförsörjande genom CSN. Det är i nuläget oklart vad som sker om uppehållstillstånd dras in. Ett scenario är att ungdomarna blir kvar i Sverige som papperslösa. Förvaltningen ser då en risk för ökade problem för

målgruppen.

Jämställdhetsutmaningar i arbetet med mottagande av nyanlända

- En dryg tredjedel av nyanlända får uppehållstillstånd i egenskap av anhöriga till före detta asylsökande. Anhöriga omfattas inte av bopättningslagen utan ingår i gruppen EBO. En utmaning för staden är när anhöriga ansluter till nyanlända vars bostad inte är anpassad till det nya hushållets storlek.
- En stor andel anhöriga är kvinnor, den grupp som har svårast att etablera sig på arbetsmarknaden, varför det är särskilt viktigt att samhällsvägledande insatser når nyanlända kvinnor.
- Staden har sedan tidigare identifierat att EBO och framför allt anhöriga inte nås av introduktionsinsatser som samhällsvägledning och samhällsorientering i samma utsträckning som ABO.

2.5 Insatser mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Antalet personer utsatta för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten har ökat. Ökningen kan bero på medarbetarnas ökade kunskaper om våld i nära relationer, medvetenhet och kompetens att ställa frågor och prata om våld samt de kampanjer med information till medborgarna som staden har genomfört. Om ökningen fortsätter kan det medföra ökade kostnader för stadsdelsförvaltningarna.

Genom att tidigt uppmärksamma våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck kan socialtjänsten ge rätt stöd och hjälp snabbare. För detta krävs kunskap hos medarbetare. Att ställa frågor om våld ökar chanserna att hitta våldsutövare och kunna erbjuda rätt insatser. Utbildningsinsatserna som staden har genomfört de senaste åren behöver fortsätta kontinuerligt då nya medarbetare tillkommer, särskilt de som möter utsatta grupper som till exempel personer med funktionsnedsättning och personer med missbruk.

Från och med 2021 kommer ett nytt program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Under den kommande treårsperioden behöver programmet implementeras i staden.

En viktig del i arbetet är bostadsfrågan då det är svårt att lämna en relation där man utsätts för våld om man inte har någonstans att bo. Ett uppdrag förvaltningen har under 2020 är att göra en boendeplan för våldsutsatta. Tillgången på bostäder är en väsentlig fråga för socialtjänsten och staden under kommande år.

I den statliga utredningen om ett stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende presenterades bland annat förslag till åtgärder för att höja kvaliteten i boendena samt att barn som följer med en förälder ska bli placerade på boendet. Om riksdagen fattar beslut i enlighet med förslagen innebär det sannolikt kostnader för staden till följd av nya och fler arbetsuppgifter för socialsekreterare inom barn och ungdom. Högre kvalitetskrav på boendena kan också innebära högre kostnader. Socialförvaltningen arbetar under 2020 med att arbeta fram en modell för att säkerställa det långsiktiga stödet efter en placering på ett skyddat boende.

I en annan statlig utredning; *Att bryta ett våldsamt beteende- återfallsförebyggande insatser*

för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37), föreslogs bland annat att specialiserade mottagningar för våldsutövare byggs upp över hela landet liksom boende för våldsutövare. Om lagförslagen blir verklighet kommer det att medföra förändringar i socialtjänstens arbete med våldsutövare, bland annat bör det förebyggande arbetet få mer fokus de kommande åren.

Relationsvåldscentrum har inneburit högre kvalitet i arbetet med personer utsatta för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck i form av effektivisering och större likställighet över staden. En forskarutvärdering av verksamheterna ska vara slutförd i slutet av 2021. Socialnämnden godkände 2019 ett förslag om en komplettering av relationsvåldscentrums verksamhet till att också inkludera stöd till barn som upplevt våld. För att realisera detta behöver relationsvåldscentrumen förstärkas.

I kartläggningen *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018* rekommenderades bland annat kontinuerliga utbildnings- och fortbildningsinsatser till samtliga yrkesgrupper som möter hedersutsatta och att stärka samarbetsformerna mellan skola och socialtjänst. Staden behöver fortsätta att arbeta med det som framkom i den gemensamma kartläggningen.

Förvaltningens skyddade boenden i egen regi inom enheten för stöd och skydd har de senaste åren haft låg beläggning. Trenden med kortare placeringstider kvarstår och även beläggningen i skyddslägenheterna har gått ned kraftigt det senaste halvåret. Förvaltningen behöver undersöka stadsdelsförvaltningarnas behov av insatsen skyddat boende samt genomföra förändringar för att på så sätt möta upp de behov som finns.

Jämställdhetsutmaningar inom våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck

Ett av de nationella jämställdhetspolitiska målen är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Att arbeta för ökad jämställdhet är en del i det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer och detta hänger även ihop med annat förebyggande arbete, till exempel ANDT, förebyggande arbete med barn och unga, brottsförebyggande arbete och arbete mot våldsbejakande extremism.

- I de ärenden socialtjänsten har kontakt med är det en stor övervikt av män som utsätter kvinnor för våld men andelen våldsutsatta män ökar.
- En annan utmaning är att socialtjänsten (och andra myndigheter) har svårt att identifiera manliga offer och kvinnliga förövare.
- Det är viktigt att även uppmärksamma våld i samkönade relationer.

2.6 Strategi och utveckling

Tiden får utvisa hur virusutbrottet och pandemin i februari/mars 2020 kom att te sig, vilka åtgärder som vidtagits, vilka erfarenheter som gjorts och vilka slutsatser som kan dras. Situationen visar på vikten av fortsatt god krisplanering och beredskap i förvaltningen.

Under perioden kommer förvaltningen att fortsätta och stärka arbetet med RSA, risk- och sårbarhetsanalyser, för att kunna bibehålla förmågan att upprätthålla verksamhet under extra ordinära förhållanden och för att skapa ett underlag för egen planering. Övningar är ett av de viktigaste verktygen för att stärka förmågan att hantera en kris genom att testa planer, ageranden och organisationen. Förvaltningen fortsätter att regelbundet se över rutiner och att

planera för prioritering och användning av resurser (boenden, personal, material m.m.) och för samverkan med frivilligorganisationer.

Förändringar i lagstiftning som påverkar flera verksamhetsområden

Utredningstiden för den pågående utredningen om framtidens socialtjänstlag har förlängts till juni 2020. Bland annat berör utredningen nya arbetssätt för socialtjänsten att arbeta för att minska framtida behov av individuella insatser. Likaså ser utredningen över om socialtjänstlagens barnrättsperspektiv behöver förtydligas. Den framtida socialtjänstlagen förväntas innebära fler insatser utan biståndsbeslut. Staden behöver noga följa översynen och förbereda sig för de förändrade arbetssätt som den kan innebära.

Under 2019 har förvaltningen arbetat med stöd till stadsdelsförvaltningarna kring Barnkonventionen; barns delaktighet och inflytande, barnkonsekvensanalyser och barnrättssamordnare. Den nya lagen innebär nya arbetsuppgifter som kan ta mer tid i anspråk för socialtjänsten, till exempel barnets rätt till återkoppling efter avslutad kontakt med socialtjänsten. I socialtjänstens arbete riktat till vuxna behöver barnkonsekvensanalys som metod vara en del i ordinarie arbete.

Våldsbejakande extremism och återvändare

Det strategiska långsiktiga arbetet mot våldsbejakande extremism fortsätter i samverkan med andra berörda parter, i syfte att samla och sprida kunskap om metoder inom socialtjänstens område. Revisionskontoret genomförde under 2019 en granskning om stadens arbete mot våldsbejakande extremism och konstaterade att det saknas studier om evidensbaserade insatser. Till exempel behöver förvaltningens VBE-team, som har fokus på återvändarfrågan tillsammans med polis, utvärderas för att säkerställa att insatserna är effektiva.

Jämställdhetsutmaningar inom våldsbejakande extremism

- Kvinnors roll, som både förövare och offer, behöver uppmärksammas bland de kvinnor och män som återvänder från krigsdrabbade länder.

Handlingsplanen förbättrad arbetssituation

Socialtjänsten står ständigt inför nya utmaningar och för att möta dessa är det av vikt att personalsituationen är stabil och att stadens invånare har ett högt förtroende för socialtjänsten. Arbetet enligt handlingsplanen för förbättrade arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare har fortsatt den viktiga funktionen att bidra till att stärka stadens personalförsörjning och att stärka utvecklingen av stadens socialtjänst i linje med kunskap, forskning och lagstiftning. Ett stadsövergripande arbete enligt handlingsplanen bidrar också till jämlik socialtjänst, stärkt kompetensutveckling hos medarbetare och chefer, stärkt brukardelaktighet och fokus på förutsättningar för medarbetare och chefer att utföra sina kärnuppgifter. I den nya versionen har områdena jämställdhet, hot och våld, otillåten påverkan och säkerhet lyfts in och samverkan med akademien utvecklas.

För att säkerställa att det finns en upprättad struktur för staden att fortsätta arbeta efter handlingsplanen även efter år 2022 bör uppföljningen fortsätta av personalomsättning, antal konsulter och antal platser för verksamhetsförlagd utbildning, till exempel som indikatorer i ILS.

Anhörigstöd

Anhöriga är en stor och varierad målgrupp och behov av stöd skiljer sig utifrån den situation som den anhörige befinner sig i. Under 2020 kommer ett nytt anhörigstödsprogram att tas fram och inkludera nya grupper av anhöriga, som till exempel barn som anhöriga, anhöriga till barn och ungdomar i kriminalitet och våldsbejakande extremism. Det råder en osäkerhet i hur ett direkt anhörigstöd inom ramen för biståndsbeslut kan se ut och behov att förtydliga detta finns i staden. Arbete i samband med att implementera programmet kommer att behövas.

Tillstånd för servering och försäljning av alkohol och tobak

Förvaltningen ser ingen avmattning när det gäller ansökningar om serveringstillstånd. Trenden går mot mer liberalare regler kring servering, exempelvis senare öppettider, fler serveringsställen och lättnad på regler kring uteserveringar. Satsningen *Krog 2022* syftar till en lugn och trygg restaurangmiljö och inom ramen för satsningen erbjuder förvaltningen en tillsynsutbildning i samarbete med polisen. Krogmiljöerna idag är utsatta, det är mer narkotika och mer kriminella nätverk i krogbranschen, med anledning av detta har samverkan med STAD, branschen och olika statliga myndigheter intensifierats.

Från och med 1 juli 2019 fordras tillstånd för försäljning av tobak för både detalj- och partihandel. Merparten av de handlare som tidigare sålde tobak har ansökt om tillstånd, vilket var fler än förväntat, dock ser förvaltningen att det blivit och kommer att bli en hel del avslag. Det handlar om brister i bokföringen hos handlare, skattebrott och tobaksrelaterad brottslighet. Centraliserad tillsyn av tobak skulle innebära effektiviseringar då hanteringen av tillstånd, tillsyn och åtgärder utifrån tillsynen skulle skötas av samma funktion. En centralisering skulle också medföra ökad likställighet i staden liksom tydlighet och förutsägbarhet för näringsidkarna. Om tillsyn för läkemedel, e-cigaretter och folköl ska genomföras årligen behöver dessa avgifter höjas.

Digital utveckling

Digitalisering är en del i verksamhetsutveckling och ett sätt att öka effektivitet och tillgänglighet inom verksamheterna och ge hög kvalitet till en lägre kostnad. Viewpoint är ett digitalt system för insamling av information från barn och unga med syfte att stärka barns och ungas rätt till delaktighet inom sina egna ärenden. En annan del är att automatisera delar av handläggningen av ekonomiskt bistånd. Förvaltningen ser ett behov av att staden fortsätter att arbeta med den här typen av metoder och att det integreras i det nya sociala systemet Esset. Det är viktigt att understryka att digitala lösningar måste vara utformade på ett sätt som minimerar risken för felaktiga utbetalningar samt underlättar för den sökande.

Det nya sociala systemet, Esset, ska bidra till en stärkt välfärd och social hållbarhet samt underlätta för professionen och öka brukarnas delaktighet. Förvaltningens uppdrag med att utveckla arbetssätt och digitala stöd samt skapa förutsättningar för införandena och stödja verksamheterna i sina införanden sträcker sig till den sista december 2021.

Införandet av Esset kommer att innebära mycket arbete för förvaltningens medarbetare liksom för övriga förvaltningar som berörs och nära samverkan är nödvändig kring fortsatt utvecklingsarbete för att tillvarata digitaliseringens möjligheter. Olika verksamhetsgrenar går in i Esset vid olika tidpunkter. Först ut är barn och unga, följt av vuxen och ekonomiskt bistånd. För socialjourens medarbetare innebär detta att verksamheten dokumenterar i tre system parallellt under viss period, något som ställer extra höga krav på kunskapsstöd och kvalitetsuppföljning.

En långsiktig plan behöver tas fram, i samarbete med stadsledningskontoret och äldreförvaltningen, för arbetet med att vidareutveckla socialtjänstens processer i förhållande till nya digitala stöd. Förvaltningen behöver fortsätta att arbeta utifrån ett processägaransvar även efter det att Esset är i drift. Varje fack- och stadsdelsförvaltning behöver se över och utvärdera sitt supportbehov, särskilt med hänsyn till om det går utöver vad centrala Essetsupporten erbjuder. Rollen superanvändare kommer att arbeta med att ge lokalt användarstöd och rollen innehas vid sidan om sin ordinarie verksamhetsroll. Superanvändare kommer att bemannas och bekostas av verksamheterna själva. Om behov av användarstöd finns under kvällar och nätter för ett verksamhetsområde behöver verksamhetsrådet estimeras för detta i bemanningen av antalet superanvändare.

Då leveransorganisation Esset etableras och projekt för Modernisering av Sociala system avslutas så kommer verksamhetsresurser bekostas av verksamheterna själva.

Uppskattningsvis kommer huvudprocessledaren att initialt behöva lägga 80-100% av sin tid på arbete inom förvaltningsorganisation Esset. För att efter 1-2 år kunna gå ner på 50 %. Även processledare kan behöva lägga mellan 25-50% av sin tid på arbete inom förvaltningsorganisation Esset. För förvaltningen är detta tjänster som idag betalas via projektet men som efter projektet kommer att belasta förvaltningen

Varje fack- och stadsdelsförvaltning behöver se över och utvärdera sitt supportbehov, särskilt med hänsyn till om det går utöver vad centrala Essetsupporten erbjuder. Rollen superanvändare kommer att arbeta med att ge lokalt användarstöd och rollen innehas vid sidan om sin ordinarie verksamhetsroll. Superanvändare kommer att bemannas och bekostas av verksamheterna själva och det bör finnas en superanvändare per enhet inom ett verksamhetsområde. Inriktningen är att endast en mindre del av en resurs totala tid läggs ned som superanvändare men det är upp till respektive förvaltning att avgöra hur de vill att superanvändarna inom respektive förvaltning organiseras. Om behov av användarstöd finns under kvällar och nätter för ett verksamhetsområde behöver verksamhetsrådet estimeras för detta i bemanningen av antalet superanvändare. De utsedda superanvändarna som arbetar natt (eller annan OB-tid) inom hälso- och sjukvården, LSS eller annan natt-verksamhet bör etablera ett nätverk för att kunna ta stöd av varandra.

Därutöver tillkommer verksamhetsresurser som kan delta i aktiviteter för leveransorganisation Esset vid behov, till exempel vid testning. Exempel på roller hos verksamheter som ibland deltar är:

- Processägare
- Ämnesexperter
- Testare med verksamhetskunskap
- Verksamhetscontrollers

Förvaltningen följer arbetet med att ersätta befintlig e-tjänst för ansökan om stöd och service, ASoS, för verksamhetsområdena funktionsnedsättning, socialpsykiatri och äldreomsorg, med en gemensam e-tjänst. När det nya systemstödet införs behöver förvaltningen i samverkan med äldreförvaltningen utarbeta anvisningar för dokumentation för utförare för att säkerställa lagstiftning, vägleda personal och chefer samt skapa samsyn kring arbetsätt vid individuell planering och uppföljning av genomförandet av insatser.

Med en ökad automatisering av arbetsuppgifter och fler digitala verktyg behöver också arbetet

med informationssäkerhet att stärkas. Förvaltningen behöver slå fast en organisation för förändringsledning för att ta hand om de utmaningar som kommer i och med omställningen, något som kommer att kosta såväl tid som pengar.

Forskning och utveckling (FoU)

Förvaltningens FoU-råd har lyft några områden inom forskning och utveckling som behöver utvecklas. Ett exempel är evidensen kring vilka insatser, arbetssätt och metoder som är framgångsrika för att minska kriminalitet. Ett annat område som behöver uppmärksammas är hur insatser utan eller med förenklad utredning, i enlighet med förslag i den nya, reviderade socialtjänstlagen, ska dels säkerställas, dels utvärderas. Ytterligare ett område är de lokala lägesbilderna och kartläggningarna där man inventerar hur det ser ut i specifika områden och sedan försöker samla relevanta aktörer för att tillsammans göra insatser som behövs i just det området, där ökat samarbete med Regionen vore önskvärt för att insatser sprids för bästa möjliga resultat.

Motiverande samtal (MI)

MI är en evidensbaserad samtalsmetod för att motivera till och underlätta förändringsprocesser och den används nu inom alla verksamhetsområden i stadens socialtjänst. Det finns en fortsatt stor efterfrågan på grundutbildning i MI och kompetensen ökar om personalen får möjlighet till feedback och träning på arbetsplatsen, samt att ledningen har kännedom om metoden. För att fortsätta med implementeringen av MI både gällande grundutbildning och stöd har förvaltningen utökat verksamheten från en till två MI-utbildare och förvaltningen ser att behovet kommer att kvarstå.

2.7 Ledning och administration

Personal- och kompetensförsörjning

Arbetsmiljö och hälsa

Socialförvaltningen ska vara en känd och attraktiv arbetsgivare där medarbetare och chefer trivs och utvecklas. Engagerade och kompetenta medarbetare och chefer är en förutsättning för att förvaltningen ska kunna utföra sina uppdrag på ett effektivt och professionellt sätt för att uppnå målen för verksamheterna. En god social och organisatorisk arbetsmiljö bidrar både till ett långsiktigt och hållbart arbetsliv för medarbetare och chefer och till att hålla en hög kvalitet i förvaltningens verksamheter. Förvaltningen kommer fortsätta att prioritera arbetet med att sänka sjukfrånvaron som en del i att främja hälsa och skapa en god arbetsmiljö.

Omställnings- och rekryteringsbehov

Mot bakgrund av de osäkra förutsättningar som råder kring uppdraget rörande mottagande av nyanlända kan det innebära ett fortsatt omställningsarbete inom förvaltningen eller ett ökat rekryteringsbehov. Det är en utmaning att både behålla och rekrytera personal under korta tidsintervall och ställer krav på att värna om en god arbetsmiljö för både medarbetare och chefer. För att säkerställa en bra verksamhet med god kvalitet är det viktigt att rätt kompetens rekryteras och att introduktionen av nya medarbetare prioriteras.

Förvaltningen har cirka 60 pensionsavgångar under åren 2021-2023, vilket medför ett rekryteringsbehov av framförallt socialsekreterare, behandlingsassistenter och chefer. Genom att ta tillvara den kompetens som finns hos medarbetare och chefer som går i pension

säkerställs en god kunskapsöverföring

Kompetensförsörjning med fokus på ledarskap

Ett gott ledarskap och ett aktivt medarbetarskap är viktiga delar i det strategiska kompetensförsörjningsarbetet och stärker förvaltningens attraktivitet som arbetsgivare. Förvaltningens chefer ska stärkas i sitt ledarskap och chefsförsörjningen säkras långsiktigt. I enlighet med stadens chefsförsörjningsprocess kommer förvaltningen under perioden att identifiera och utveckla medarbetare med potential att ta sig an ett framtida chefsuppdrag.

Förvaltningen gör under perioden en kompetensinventering bland cheferna för att utvärdera behov av olika insatser för att stärka ledarskapet. Chefers sociala och organisatoriska förutsättningar är viktiga för att lyckas i uppdraget och för att förvaltningen ska kunna attrahera och behålla chefer. Ledningsforum riktar sig till förvaltningens samtliga chefer och utvecklas under perioden för att innefatta mer kunskapshöjande inslag främst inom ledarskap.

Utbildningar och medarbetarnas kompetensförsörjning

Utveckling av socialtjänstens olika verksamhetsområden, förändrade målgrupper, en stad som växer m.m. innebär ökat behov av samordning, uppföljning och fortbildning. Förvaltningen arbetar löpande med att erbjuda stadsdelsförvaltningarna bl.a. utbildningar och nätverk för samordning och kunskapsspridning inom olika frågor. Efterfrågan på utbildning är stor och det finns behov av fler utbildningsplatser för att möta kompetensutvecklingsbehoven oavsett fortsatt statlig finansiering. Det kan, under den kommande treårsperioden, komma att behövas uppdrag kring olika satsningar och särskild finansiering av utbildningar liksom av kostnader för utbildningslokaler.

Förstärkningsteamet har på ett framgångsrikt sätt minskat stadsdelsförvaltningarnas behov av inhyrda konsulter. Det har också visat sig vara ett uppskattat sätt att kompetensutveckla socialsekreterare som har kort tid i yrket, när mer erfarna medarbetare går in i rollen och avlastar samtidigt som de bidrar med kunskap, metoder och arbetssätt. Förstärkningsteamet kan under perioden utvecklas mot att bli en karriärväg för socialsekreterare med möjlighet till ökad specialisering.

Utifrån ändringar i lagstiftning, behov av verksamhetsutveckling, nya målgrupper etc. under perioden har förvaltningen beredskap för att anordna utbildning och stöd i användning av olika bedömningsinstrument till stadsdelsförvaltningar och till de egna medarbetarna. Ett axplock av de utbildningsområden som prioriteras är:

- utbildning om risk- och skyddsfaktorer kring målgruppen unga lagöverträdare
- basutbildning i neuropsykiatri
- vägledning när det gäller tolkning av lagstiftning och regelverk kopplat till flyktingmottagande
- kompetensstärkande insatser i frågor som gäller gruppen unga som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd för gymnasiestudier och mottagande av kvotflyktingar
- utbildnings- och fortbildningsinsatser till yrkesgrupper som möter personer som är utsatta för våld i nära relationer och/eller hedersutsatt våld och förtryck
- fortbildningsinsatser om våldsbejakande extremism

Ett verktyg för rekryteringsarbetet är verksamhetsförlagd undervisning, VFU. Genom att ta emot många studenter och att erbjuda dem en planerad och innehållsrik verksamhetsförlagd

utbildning skapar förvaltningen förutsättningar till att rekrytera dem inför framtida personalbehov. Ett nära och strukturerat samarbete med socialhögskolor är en annan viktig faktor för att rekrytera nya socialarbetare.

2.8 Stöd till utomstående organisationer

SHIS kärnverksamhet

I enlighet med kommunfullmäktiges uppdrag erhåller Stiftelsen Hotellhem i Stockholm, SHIS, ett årligt anslag för sin verksamhet. Anslaget administreras av förvaltningen och är ersättning för drift och sociala merkostnader förknippade med SHIS bostadssociala åtagande. SHIS är stadens bostadssociala resurs och anslaget avser att täcka t.ex. jounhet, receptioner, restauranger, hantverkare, hyres- och förmedlingsadministration, administrativ överbyggnad och utveckling m.m.

Vid ingången av år 2021 förväntas SHIS ha 2 614 lägenheter för kärnverksamheten. Utifrån planerad nyproduktion hos bostadsbolagen prognostiseras en ökning om totalt 200 lägenheter, inklusive lägenheter från kvoten FoT-lägenheter och tillkommande seniorlägenheter. Det ger en prestationsökning för 2021 på 3,4 mkr.

För fastigheten Stadshagen har styrelsen fattat beslut om en genomgripande ombyggnad under 2020. Ombyggnaden innebär en stadigvarande minskad hyresintäkt per år för SHIS uppgående på helår till 2,5 mkr och för 2021 delårseffekt på 1 mnkr.

Därtill kommer tillfällig projektkostnad för SHIS avseende nämnda ombyggnad uppgående till 1,0 mkr. Vidare behöver SHIS genomföra ytterligare digitalisering ifråga om ett fastighetssystem samt se över hur SHIS löner ska hanteras. Initial sammanlagd kostnad för digital utveckling beräknas till 1,5 mkr.

Med hänvisning till ovanstående föreslås SHIS styrelse hemställa hos kommunstyrelsen och socialnämnden om anslag för kärnverksamheten för år 2021 uppgående till 51,1 mkr varav 3,4 för prestationsökning och 2,5 mkr är temporärt år 2021 destinerat till digital utveckling samt projektkostnader relaterade till ombyggnad av Stadshagen.

SHIS bostäder till nyanlända

SHIS verksamhet, destinerad för nyanlända och de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten, regleras i särskilt avtal mellan SHIS och socialnämnden, som bygger på självkostnad för utförd verksamhet. Ramarna för avtalet har fastställts av Kommunfullmäktige (KF) genom beslut 2016-09-26, utlåtande 2016:138. Årligen fastställs sedan budgetramen för kommande verksamhetsår.

För verksamhetsåret 2020 är budgetramen 71 mkr. Osäkerhetsfaktorerna är många när det gäller underlaget för ersättning från staden. Den enskilt största faktorn är i vilken takt och omfattning SHIS får tillgång till fastigheter/lägenheter.

Vid ingången av år 2020 har SHIS 1 960 lägenheter destinerade för nyanlända. Vid ingången av år 2021 beräknas dessa till 2 160. För år 2022 - 2023 med ytterligare 200 per år. Därmed kommer nyanlända utgöra mer än hälften av SHIS totala verksamhet.

Planerad utveckling bedöms ge en kostnad för uppdraget år 2021 som uppgår till 93,0 mkr (inklusive ianspråktaganden av medelsreserv om 22,0 mkr). En kraftig ökning av

kostnaderna har skett under 2019. Bland annat utifrån att SHIS tagit över kostnaderna för överytor i vissa fastigheter från socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna. Kostnaderna beräknas dock plana ut över tid, i takt med att antalet lägenheter ökar.

2.9 Övrig verksamhet

3 Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Socialnämndens underlag till budget för 2021-2023 är baserad på kommunfullmäktiges budget för 2020. Beräkningarna utgår från prisnivån 2020 och finns redovisade i bilaga.

Under planeringsperioden beräknas löneökningarna sammantaget uppgå till cirka 42 mnkr och hyreshöjningarna till cirka 12 mnkr.

Den ekonomiska utvecklingen under planperioden kommer fortsatt att påverkas av mottagandet av nyanlända. Migrationsverkets prognoser för 2021-2023 innebär att mottagandet kommer att stabiliseras under planperioden. De kostnader som nämnden har haft för initialt försörjningsstöd bedöms ligga kvar på samma nivå under planperioden beroende på att de nyanlända som mottagits under 2019 och 2020 kommer ha ett fortsatt behov av kompletterande försörjningsstöd under planperioden. Utvecklingen av försörjningsstödkostnaderna beror på bland annat på hushållssammansättningen och vilka boendelösningar som kan erbjudas. En osäkerhetsfaktor är i vilken takt och omfattning SHIS kan få tillgång till genomgångsbostäder för nyanlända.

Efterfrågan på nämndens boenden för ensamkommande flyktingbarn minskade kraftigt under 2018 och resulterade i att nämnden avvecklade flera boenden i slutet av 2018. Under 2019 har beläggningen varit relativt god på nämndens kvarvarande två boenden. Bedömningen är att behovet av dessa platser kommer att minska under planperioden och anpassning av verksamheten kan bli aktuell.

Nya och förändrade behov av samhällets insatser i form av bland annat socialt stöd kommer framåt också att innebära ett ökat behov av samarbete med civilsamhället för att komplettera socialtjänstens insatser. Nämnden ser därför behov av ökat anslag för denna verksamhet under planperioden.

Stadens har en hög målsättning för utbyggnad och färdigställande av nya bostäder med särskild service. Beroende på takten i utbyggnaden kan det under planperioden innebära ökade kostnader för nämndens stadsövergripande verksamhet LSS-hälsan.

Ersättningen till utförare av familjerådgivning har sedan år 2016 varit oförändrad. Den kommunala familjerådgivningen som bedrivs av socialtjänstförvaltningen står för cirka 30 procent av den totala familjerådgivningen i staden. Med dagens ersättningsnivå har utföraren svårt att ha en budget i balans vilket också påtalats av privata aktörer. Detta även trots en stadigt ökande efterfrågan. För att kompensera för löneökningar under åren 2016-2020 skulle en höjd ersättning med cirka 11 procent behövas. Förvaltningen har lämnat beräkningsunderlag och har en pågående dialog med SLK i frågan.

Kommunfullmäktige fastställer i samband med budget nivån på avgift staden ska ta ut av handlarna för tillsyn av folköl, e-cigarett och receptfria läkemedel. Dagens nivå ligger klart under de självkostnader staden har för sin tillsyn.

Framtid Stockholm Järva beviljades 2017 sociala investeringsmedel. Medlen uppgår till 43 mnkr och beviljades för uppsökande verksamhet samt mottagning för unga/unga vuxna i norra och södra Järva under en fyraårsperiod. Projektet upphör hösten 2021. Under förutsättning att insatsen permanentas behöver nämnden tillföras anslag med delårseffekt 2021 och helårseffekt 2022.

Kostnader för verksamhetsanpassningar utifrån förändrade lokalbehov kan öka under planperioden samt ökade kostnader för reparation och underhåll av lokaler då nuvarande boenden är gamla och slitna och ofta drabbas av skadedjur. Det finns också behov av att fortsätta se över tryggheten i våra boenden som bland annat innebär investering i nya lås/passersystem, trygghetslarm och trygghetskameror. Nytt samverkansavtal med Micasa innebär ökade lokalhyreskostnader jämfört med 2019 års nivå, vilket kommer att få helårseffekt under 2021.

Socialnämnden får ofta det övergripande ansvaret för digitalisering inom socialtjänstens område. Det kan under planperioden innebära ökade kostnader för utveckling och drift av nya system och nya E-tjänster som inte ryms inom nuvarande budgetram. Därtill kommer stadens arbete med modernisering av sociala system, som förutom kostnader för utveckling och implementering också kan komma att innebära ökat ansvar för socialnämnden i den löpande systemförvaltningen. Inom ramen för stadens arbete med nya sociala system kommer förvaltningen få ökade kostnader gällande befintliga system, genom ökat behov av konsultinsatser till exempel gällande överföring av data från gamla system till den nya lösningen. I takt med att verksamheter går över till stadens nya sociala system kommer också dagens system succesivt att avvecklas, vilket också kommer kräva personella och ekonomiska resurser över tid.

Coronakrisen våren 2020 kommer att innebära stora utmaningar för förvaltningens utförande och myndighetsutövande verksamheter. På kort sikt främst personalförsörjning, och på längre sikt minskade skatteintäkter vilket kan påverka finansieringen.

3.2 Investeringar

Nämnden har för 2020 en investeringsbudget på 3 mnkr. Bedömningen för planperioden 2021-2023 är ett investeringsbehov på cirka 3 mnkr per år för möbler och inventarier. Nämnden kommer därutöver att ansöka om klimatinvesteringsmedel med 5 mnkr för år 2020 och 1 mnkr för respektive år 2021-2023. Se vidare särskild bilaga om klimatinvesteringsbehov under planperioden.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

Nämnden har inga verksamhetsprojekt under planperioden.

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Inledning

4.2 Pedagogisk verksamhet

4.2.1 Nuläge 31 januari 2020

4.2.2 Planering av lokaler för år 2021-2030 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2031-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2020

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

4.3 Annan kommunal verksamhet

4.3.1 Nuläge 31 januari 2020

Socialförvaltningen är en av stadens fackförvaltningar. Uppdraget består i att verka som stadsövergripande stöd för stadsdelarnas sociala avdelningar med riktlinjer, metodstöd men även med olika behandlingsverksamheter och boendemodeller för stadens socialt utsatta i behov av stöd. De senare verksamheterna utgör ett större lokalbestånd som förvaltningen förhyr, företrädesvis av Micasa.

Utöver boende- och behandlingslokaler förhyr förvaltningen även kontorslokaler. År 2015 fick socialförvaltningen också ansvaret för att anordna boende för nytillkomna migranter i den stora mängd flyktingar som kom under året och ett antal år framåt.

Inom socialförvaltningen pågår en kontinuerlig översyn av befintligt lokalbestånd för en så optimal användning som möjligt. Förvaltningen har för närvarande drygt 430 kontrakt fördelat på närmare 400 adresser och cirka 60-talet olika hyresvärdar.. Cirka 45 procent av kontrakten är bostadskontrakt för främst försöks- och träningslägenheter. Den totala inhyrda ytan är närmare 97 000 kvm.

De totala lokal- och bostadskostnaderna för socialförvaltningen utgjorde ca 13 % av den totala årsbudgeten och där 11 % utgjorde hyreskostnader (2019). Förvaltningens totala kostnad för lokaler och bostäder under 2019 uppgick till cirka 185 mnkr där *lokalkostnadernas del* var cirka 131 mnkr. Lokalkostnaderna för 2020 är budgeterade till cirka 134 mnkr.

4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

I jämförelse med tidigare år, så minskar behovet av boende i form av stödboenden, kollektivboenden och i viss mån även platser för vård- och omsorgsboenden. En betydande orsak till det är att antalet ”Bostad först-lägenheter samt försöks-och träningslägenheter (FOT)” ökat. De förra är bostäder där människor i ännu aktivt missbruk kan bo med boendestöd medan FOT har en lägre toleransnivå där den boende ska kommit en bit på väg i en rehabilitering för sitt missbruk och/eller psykiska ohälsa.

Migrationen till staden är en fortsatt faktor som påverkar förvaltningens behov av platser för boende. Under 2020-2023 beräknas staden ta emot cirka 900 personer med uppehållstillstånd, per år, vilka av staden ska erbjudas boende, detta enligt Migrationsmyndighetens prognos. För år 2020 till och med 2023 är bristen på tillfälliga bostäder ett problem som ligger förvaltningen till viss last. Hittills har dock förvaltningen lyckats väl i sitt uppdrag att få nyanlända vidare till eget eller annat boende.

Planerade lokalförändringar för år 2021-2030 (första planeringsperioden)

Upprustning av befintlig lokalyta dominerar socialförvaltningens första planeringsperiod. Förvaltningen har för 2020 avsatt 4,3 mnkr av egna medel för underhåll samt en del anpassningar för brukare med olika funktionsnedsättningar. Förmodligen kommer summan 4,3 mnkr, årligen, för underhåll och investeringar vara snarlik för 2021-2023.

Ett gott underhåll är grundläggande för att lokalbeståndet ska hålla en god standard. Att direkt anmäla felaktigheter, brister eller skador till hyresvärd är av största vikt. Exempelvis kan långvarigt eftersatt lokalvård ge upphov till merkostnader då följderna ofta innebär mer omfattande insatser som större saneringar eller upprustning av ytskikt. Förvaltningen ämnar utöka städningen med egen anställd personal vid olika boenden och lägga mer kraft på att följa upp daglig städ och andra rengöringar.

Utifrån stadens miljöperspektiv kan effektiviseringar också göras i förvaltningens lokaler genom installation av ledbelysning (Light Emitting Diode), tidur och temperatursänkningar helger och nattetid, något förvaltningen planerar att arbeta med under första planeringsperioden. Här ämnar förvaltningen söka externa medel från SLK. Det är också av vikt att följa upp att upphandlade leverantörer som anlitas, efterlever de av staden uppsatta kraven på miljövänliga material.

Förvaltningen arbetar också med återvinning av matavfall. Under år 2020-2023 fortsätter arbetet med att all verksamhet som hanterar mat ska källsortera där så är möjligt. Arbetet sker i kommunikation med Stockholm Vatten.

Förtätning av lokalbeståndet och omflyttning av verksamhet är att se som de mest effektiva insatserna för att minska kostnader för lokaler. Förvaltningen vill i synnerhet lyfta fram nedanstående objekt i sammanhanget.

- Intro Sthlm, den första mottagande delen i arbetet med nyanlända sitter i dag stora

lokaler på Hantverkargatan till en kostnad om cirka 4,8 mnkr. Verksamhetens personalgrupp minskar på grund av att färre antal flyktingar kommer till staden. Socialförvaltningen har därför målsättningen att hyra ut delar av ytan , i detta fall, till arbetsmarknadsförvaltningen vilket ger en beräknad hyresintäkt till socialförvaltningen om cirka 1,3 mnkr.

Socialförvaltningen fick under hösten 2019 ett långsiktigt uppdrag från stadsledningskontoret att ta fram och utreda förslag på alternativ lokal till enheten för hemlösa. Enheten för hemlösa sitter i dag i lokaler om 3 045 kvm med höga hyreskostnader - cirka 12 mnkr i årshyra brutto.

Sedan hösten 2010 så samverkar socialförvaltningen med region Stockholm under namnet Centrum för hemlösa. För regionens räkning driver Capio en sjukvårdsmottagning där hemlösas samlade vårdbehov ska kunna tillgodoses. I lokalen som hyrs av nämnda enhet sitter även följande av Socialförvaltningens verksamheter:

- Uppsökarenheten
- Medborgarkontoret för hemlösa
- Socialrådgivning på nätet
- Bedömningskansliet
- Tillståndsenhetens arvoderade inspektörer (på kvällar och helger).

Med hyresintäkter från regionen uppgår förvaltningens nettohyra för dessa lokaler till cirka 8,1 mnkr. Förvaltningen utreder i dagsläget olika alternativ i syfte att minska lokalkostnaderna för denna verksamhet.

Planerade lokalförändringar för åren 2031-2040 (andra planeringsperioden)

Socialförvaltningen har i dagsläget inga planerade lokalförändringar under planeringsperiod 2.

4.4 Övrigt

4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Lokalkostnaderna för planeringsperioden 2020-2023 är budgeterade enligt följande (kr).

Konto	Konto	Belopp 2019 (tkr)	Ökning	2020	Ökning	2021	Ökning	2022	Ökning	2023
6011	Lokal-hyror	131 374	2 627	134 001	2 680	136 682	2 734	139 415	2 788	142 204
6012	p-platser	662	13	675	13	688	14	702	15	716
6013	Tomgångs- hyror	20 036	401	20 437	409	20 846	417	21 263	425	21 688
6014	Hyror f. stöd-, tränings- o försökslgh	32 337	647	32 984	660	33 644	673	34 317	686	35 003
6015	Hyror för stödboende	-7	0	0	0	0	0	0	0	0

Konto	Konto	Belopp 2019 (tkr)	Ökning	2020	Ökning	2021	Ökning	2022	Ökning	2023
Totalt		184 402	3 688	188 097	3 762	191 860	3 838	195 697	3 914	199 611

4.4.2 Samverkan

För att genomföra uppdragen kring lokaler samarbetar förvaltningen med stadsledningskontoret, andra förvaltningar, SHIS (Stiftelsen hotellhem i Stockholm) och stadens bostadsbolag.

Socialförvaltningen har ett konferenscentrum som nyttjas tillsammans med Farsta stadsdelsförvaltning och Äldreförvaltningen. Förvaltningen utökar också kapaciteten avseende möteslokaler inom organisationen. Något som syftar till att förvaltningens lokaler ska användas i större utsträckning vilket kan minska dyra inhyrningar av externa lokaler och därmed resandet vid utbildningar, planeringsdagar och konferenser. Förvaltningen är också positiv till att konferensutrymmena ska kunna användas på andra tider än under arbetstid. Till exempel som uthyrning till företag och föreningar som har aktiviteter på kvällstid.

4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år

5 Övriga redovisningar